

Piezīmes un atsauces Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1528
Suga:	Saxifraga hirculus
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0100400
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Krustkalnu dabas rezervāts
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	5.01.2022.
Vispārējās piezīmes:	<p>Dzeltenā akmeņlauzīte Krustkalnu dabas rezervātā pirmo reizi konstatēta 1988. gadā, kad botāniķe B. Bambe atrada 2 sugas indivīdus. Pēc A. Opmaņa sagatavotā dzeltenās akmeņlauzītes atradņu vēsturiskās informācijas apkopojuma (Opmanis, 2021), sugas atradnes apsekošana Krustkalnu DR veikta samērā bieži – 1991. gadā, 2007. gadā, 2008. gadā, 2009. gadā, 2010. gadā, 2011. gadā, 2015. gadā, 2016. gadā un 2021. gadā. Līdzīgi kā 1988. gadā, arī 1991. gadā novēroti 2 sugas indivīdi. 2007. gadā (sugu monitorēja V. Kreile un A. Namatēva) novērots līdz šim lielākais akmeņlauzīšu indivīdu skaits Krustkalnu dabas rezervātā – saskaitīti 6 indivīdi (Latvijas Botāniķu..., 2016). 2008. gadā novēroti 4 indivīdi, 2009. gadā – 1 indivīds, bet 2010. un 2011. gadā suga atradnē nav konstatēta. 2015. gadā, kā arī 2016. gadā atradnē konstatēti 2 ziedoši indivīdi. 2021. gadā suga atradnē nav konstatēta (Latvijas Dabas..., 2021).</p> <p>Paralēli augu monitoringam, 2016. gadā sugas atradne apsekota arī Nacionālā botāniskā dārza veiktajā LVAFA projekta pētījumā “1-08/129/2016 “Apdraudēto augu sugu dzīvotspējas analīze in un ex situ”. Neskatoties uz to, ka A. Namatēva 2016. gadā augu monitoringa ietvaros Krustkalnu dabas rezervāta atradnē konstatēja 2 ziedošus akmeņlauzītes indivīdus, Nacionālā botāniskā dārza pētījuma ietvaros suga tajā pašā 2016. gadā atradnē netika konstatēta (Nacionālais botāniskais..., 2016). Rezultātu atšķirība visticamāk skaidrojama ar cilvēcisko faktoru (augšs ir neliels, tādēļ to grūti pamanīt), jo teritorijas apsekošanas laiks ir līdzvērtīgs – Nacionālā botāniskā dārza pētījuma ietvaros atradne apsekota 2016. gada 26. jūlijā, bet A. Namatēva atradni apsekojusi 2016. gada 2. augustā.</p> <p>Dzeltenās akmeņlauzītes skaits svārstās pa gadiem gan sava cikliskuma dēļ, gan arī dažādu vides apstākļu dēļ – mitruma apstākļi, klimats, citi dzīvnieku organismi, bet vislielāko ietekmi skaita svārstībās rada hidroloģiskā režīma mainība dzeltenās akmeņlauzītes apdzīvotajos biotopos (Meškauskaitē and Naujalis, 2006).</p>

Lauks	Paskaidrojums																								
CV_USE	6 Atstāta informācija no N2000 datu bāzes. 6 indivīdi ir jebkad maksimāli novērtētais populācijas lielums Krustkalnu dabas rezervātā. Kopš 2016. gada dzeltenā akmeņlauzīte Krustkalnu dabas rezervātā vairs nav konstatēta. Arī A. Priedes un L. Uzules veiktajā teritorijas apskatē 2021.g. suga netika konstatēta. Tā kā dzeltenā akmeņlauzīte ir kritiski apdraudēta suga lielākajā daļā Eiropas un arī Latvijā atbilst U1 sugai, pieņemts lēmums izmantot maksimālo zināmo populācijas vērtējumu.																								
Unit_CV	Indivīds																								
Habitat	Annex I viens																								
Annex I	7160																								
Annex I_area_USE	0,7 ha Lai arī Krustkalnu dabas rezervātā kopējā biotopa 7160 <i>Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi</i> platība pēc N2000 SDF pieejamās informācijas ir 23,64 ha (informācija skatīta 24.10.2021.), tomēr suga sastopama tikai vienā 7160 biotopa poligonā. Sugas dzīvotnes laukuma platības lielums ņemts no LatViaNature projektā izstrādātā Augu monitoringa rīka (skatīt 1. pielikuma 1. attēlu).																								
Other_area_USE	Na																								
OK_DEN	Dzeltenās akmeņlauzītes blīvumi Natura 2000 teritorijās redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums, bet ar sarkano krāsu attēlota konkrētā Natura 2000 teritorija. <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Bednes purvs</td><td>132</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Augšdaugava</td><td>95</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Veclaicene</td><td>29</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ances purvi un meži</td><td>26</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Vesetas palienes purvs</td><td>22</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Mežole</td><td>22</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Krustkalnu dabas rezervāts</td><td>9</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN	Blīvums	Bednes purvs	132	Augsts	Augšdaugava	95	Augsts	Veclaicene	29	Optimāls	Ances purvi un meži	26	Optimāls	Vesetas palienes purvs	22	Zems	Mežole	22	Zems	Krustkalnu dabas rezervāts	9	Zems
N2000 vieta	CV_DEN	Blīvums																							
Bednes purvs	132	Augsts																							
Augšdaugava	95	Augsts																							
Veclaicene	29	Optimāls																							
Ances purvi un meži	26	Optimāls																							
Vesetas palienes purvs	22	Zems																							
Mežole	22	Zems																							
Krustkalnu dabas rezervāts	9	Zems																							
OPT_DEN	Par optimālo blīvumu izraudzīts DL “Ances purvi un meži” blīvums – 26 (zemākais no optimālajiem blīvumiem). Krustkalnu dabas rezervāta blīvums ir viszemākais no visām N2000 teritorijām.																								
OK_NEW	Nē Nav nepieciešams radīt jaunus biotopus, jo piemēroti ir jau esošie. Tikai esošajos biotopos ir jāveic apsaimniekošana, nodrošinot dzeltenajai akmeņlauzītei piemērotus ekoloģiskos apstākļos.																								
AREA_NEW	0																								
OK_INT	Nē																								
IND_INT	0																								
Papildus nosacījumi	Atradnē nepieciešams veikt apsaimniekošanu – bebru darbības ierobežošanu netālu esošajā Nirītes upē. Paaugstinātā ūdens līmeņa dēļ, akmeņlauzītes atradnē ilgstoši stāv ūdens, kas šai sugai nav vēlams. Akmeņlauzītei nav piemēroti stāvoši ūdeņi, bet gan tekoši, vēsi ūdeņi																								

Lauks	Paskaidrojums
	(Vittoz et al., 2006). Pēc vairāku autoru pētījumiem (Gillet, 1982; Ohlson, 1986) ūdenim ir jābūt aukstam. Latvijas Botāniķu biedrības 2016. gada atskaitē minēts, ka Krustkalnu dabas rezervāta atradnes kvalitāti var pazemināt ne tikai bebru darbība tuvu esošajā Nirītes upē, bet arī aizaugšana ar kārkliem <i>Salix</i> sp. un parasto egli <i>Picea abies</i> (Latvijas Botāniķu..., 2016), tādēļ nepieciešams izvērtēt koku un krūmu ciršanas nepieciešamību atradnē.
Cits lauks	

Izmantotā literatūra

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”.

Gillet, F. 1982. L'alliance du Sphagno-Tomenthypnion dans le Jura. Documents phytosociologiques N.S. 6, 155-180.

Latvijas Botāniķu biedrība, 2016. Vaskulāro augu monitorings un izpēte (2016. gadam). Rīga, 31 lpp.

Latvijas Dabas fonds. 2021. Vaskulāro augu un sūnu sugu monitorings un inventarizācija Natura 2000 teritorijās un ārpus tām 2021. gadā. Rīga, 249 lpp.

Meškauskaitē, E., Naujalis, J. R. 2006. Structure and dynamics of *Saxifraga hirculus* L. populations. Ekologija Nr. 1. P. 53–60.

Natura 2000 SDF – Krustkalnu dabas rezervāts. Skatīts 24.10.2021. Pieejams: <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0100400>

Nacionālais botāniskais dārzs. 2016. LVAFA projekts 1-08/129/2016 “Apdraudēto augu sugu dzīvotspējas analīze in un ex situ”. Pieejams: <https://www.nbd.gov.lv/lv/apdraudeto-augu-sugu-dzivotspejas-analize-in-situ-un-ex-situ>

Ohlson, M. 1986. Reproductive differentiation in *Saxifraga hirculus* population along an environmental gradient on a central Swedish mire. Holarctic Ecology 9, 205-213.

Opmanis, A. 2021. Vēsturiskās informācijas apkopojums par dzeltenās akmeņlauzītes *Saxifraga hirculus* atradnēm. Nepublicēts materiāls.

Vittoz, P., Gobat, J. M., Wyss, T. 2006. Biological Conservation 131: 594-608

1.attēls. Ekrānšāviņš no LatViaNature projektā izstrādātā Augu monitoringa rīka. Ar violeto kontūru kartē attēlots dzeltenās akmeņlauzītes poligons. Ekrānšāviņš uzņemts 4.01.2022.